

SAVA

Izhaja vsako soboto ob 5 uri zvečer. Uredništvo in upravnništvo: Kranj št. 170 (Prevčeva hiša). — Naročnina za celo leto K 4.—, za pol leta K 2.—, za četrt leta K 1.— Za vse druge države in Ameriko K 5.60.— Posamezne številke po 10 vinarjev. — Vse dopise je naslavljati na uredništvo lista „Sava“ v Kranju. Inerate, naročnino, reklamacije pa na upravnništvo „Sava“ v Kranju. — Dopisi naj se blagovolijo frankirati. Brezimi dopisi se ne priobčujejo. Reklamacije so poštnine proste. — Inerati: štiristopna petit-vrsta za enkrat 12 vin. za dvakrat 9 vin., za trikrat 6 vin., večji inserati po dogovoru. Inserati v tekstu, poslana in posmrtnice dvojno. Plačujejo se naprej. — Rokopisi se ne vračajo. — Brzjav: „Sava“, Kranj. Čekovni račun pri c. kr. pošto-hranilničnem uradu št.: 41.775.

Cesar Franc Jožef – umrl.

Dunaj, 21. novembra: Cesarska „Wiener Zeitung“ javlja v posebni izdaji, da je Nj. c. in kr. apostolsko Veličanstvo cesar Franc Jožef I. dne 21. novembra ob 9. uri zvečer v gradu Schönbrunn mirno v Gospodu zaspal.

Sredi vojnega viharja je cesar Franc Jožef po kratki bolezni umrl. Vest o njegovi nagli smrti mora pretresti vsako srce, mora zaboleti vsako dušo in bo tudi ne samo v našem cesarstvu nego tudi širom sveta obudila iskreno žalost.

Mirno in lahko je končal cesar Franc Jožef svoje življenje v izredno visoki starosti. Kar nagloma je prišla smrt. Še pred nekaj dnevi je cesar po svoji navadi opravljal svoje težke vladarske naloge, že bolan je še delal in skrbel za blagor domovine in njenega prebivalstva — danes pa že žalujejo avstrijski narodi, da jim je usoda vzela gospodarja še predno je končan silni boj za moč, veljavo in slavo monarhije.

S cesarjem je prebivalstvo avstrijsko-ogrske monarhije izgubilo najplemenitejšega vladarja, ki je z očetovsko ljubeznijo in neumorno delavnostjo skrbel za procvit države in za srečo vseh narodnosti. Prav velikanski napredek monarhije za vladarja cesarja Franca Jožefa je največje zadoščenje, ki ga je dalo življenje pokojnemu cesarju, zakaj sicer mu usoda ni zaprinala. V tragičnih razmerah je izgubil sina in soprogo, tragično so končali brat in nečak, tragično je bilo, da je sredi bojnega groma cesar Franc Jožef zasedel prestol svojih dedov in da je izdihnil ob grmenju topov, sredi največje vojne, kar jih je kdaj svet videl.

Zlasti slovenski narod žaluje po cesarju Francu Jožefu, saj se je ta narod prav pod njegovo vlado prebudil iz stoletnega mrtvila in si opomogel do samostojnega narodnega življenja. Uredbe v državi, izvršene za vladanja cesarja Franca Jožefa, so dale slovenskemu narodu možnost za narodni razvoj in je ta narod v kratkih desetletjih tako napredoval na vseh poljih in se tako razvil, da gleda brez strahu in brez skrbi v bodočnost.

Cesar Franc Jožef se je rodil dne 18. avgusta 1830. na Dunaju. Oče mu je bil nadvojvoda Karl, brat cesarja Ferdinanda, mati mu je bila nadvojvodinja Sofija, rojena bavarska princezinja. Vzgojitelja mladega princa sta bila grof Bombeles in grof Coronini. Vojaško vzgojo mladega nadvojvode je vodil polkovnik Hauslaub.

Leta 1848. je doživel svoj propad sistem kneza Metternicha. V oktobru je nastala revolucija, cesar Ferdinand se je odpovedal kroni dne 2. decembra in nadvojvoda Franc Jožef je zasedel prestol. Časi so bili burni, a mladi cesar je imel izkušene svetovalce in posrečilo se je s pomočjo in udanostjo slovanskih narodnosti pod Windischgrätzem, pod Jelačičem in Stratimirovičem ter s podporo Rusije udušiti madžarsko revolucijo in premagati Pijemont. V državi je zavladal mir in od-

prava flake je pridobila cesarju zlasti srčno udanost kmečkega stanu.

Dne 19. februarja 1853. se je zgodil na Dunaju napad na cesarja. Krojaški pomočnik Libeny je cesarja na izprehodu napadel z nožem, a ga le prav lahko ranil.

Malo mesecev po tem napadu se je cesar poročil z bavarsko princezino Elizabeto, hčerko vojvode Maksa bavarskega, ki mu je povila troje otrok, nadvojvodinjo Gizelo, prestolonaslednika Rudolfa, ki je v najlepših letih umrl nenaravne smrti v Mayerlingu pri Dunaju l. 1889. star šele 31 let, in nadvojvodinjo Marija Valerijo.

Ustava iz l. 1848. je bila vsled revolucijskih dogodkov razvijana. L. 1854. se je Avstrija udeležila francosko-angleško-turške-pijemontske akcije proti Rusiji in toliko, da je okupirala današnjo Romunijo. To je dalo posredno povod, da so dobili Italijani l. 1859. moralno in materijelno podporo za svoj napad na Avstrijo, vsled katerega je po krivdi Napoleona III. Avstrija izgubila Lombardijo. Usoda je to maščevala, kajti to oslabiljenje Avstrije je ojačilo Prusijo in ji omogočilo iztrgati Franciji Alzacijo in Lotaringijo ter pognati Napoleona s prestola.

Nesrečna vojna l. 1859. je imela za notranje napredovanje Avstrije ugodne posledice. Padel je absolutizem, čigar nositelj je bil Aleksander Bach in po dolgih sporih z Madžari je izšel oktoberski diplom dne 20. oktobra 1860. Ogrska je dobila zopet svojo, vsled revolucije l. 1848. zapadlo ustavo, kronovine so dobile zopet svoje deželne zbornice, za skupne zadeve pa je bil ustanovljen državni zbor, obstoječ iz članov, imenovanih od cesarja, deloma iz članov, izvoljenih od deželnih zborov. Toda iz te ustave se ni obnesla in po odstopu njenega duševnega očeta je Schmerling izdelal novo ustavo, ki je bila uveljavljena v februarju l. 1861. S to ustavo je postala Avstrija konstitucionalna država, a konstitucija je bila namenoma po Schmerlingu tako prikrojena, da je večino prebivalstva preminila v manjšino.

Ti boji so bili še v prvem štadiju ko so nastale nove zunanje-politične komplicacije. Nastala je avstrijsko-pruska vojna. V decembru l. 1863. sta avstrijska in pruska armada začeli svoje operacije, premagali Dansko in jo prisilili, da se je uklonila in odstopivši Slezvik-Holstein sklenila mir. Toda iz te skupne akcije je nastal razpor med Avstrijo in Prusijo. Bismarck je zahteval zavojevanje deželi Slezvik in Holstein za Prusijo, dočim je Avstrija stala na stališču, da naj bosta ti dve provinci last nemške države zveze. Bismarck je pridobil na svojo stran Italijo, nastala je vojna l. 1866. Italijanska armada je bila poražena pri Kustoci, italijansko

brodovje je bilo razbito pri Visu, toda pri Kraljevem gradu je bila vojna sreča na strani Prusije. Avstrija je bila izločena iz Nemčije in je prepustila Benečijo francoskemu cesarju Napoleonu, ki jo je potem daroval Italiji.

Vojna l. 1866. je dala povod za preosnovno notranjih razmer v Avstriji. Belcredi je hotel državo federalistično preurediti, toda temu nasprotujoči vplivi so bili močnejši od njega in oktobra meseca 1866. je prišel na krmilo iz Saksonske poklicani grof Beust, ki se je pogodil z Madžari in ustvaril dualizem, ki je monarhijo razdelil na dve državi.

Dne 8. junija 1867. se je dal cesar v Budimpešti kronati za ogrskega kralja, malo poprej, 21. maja se je bil sešel prvi državni zbor za cislitvanska kraljestva in dežele, januarja 1868. pa sta se prvič sešli delegacijo.

Odločilno besedo v novem državnem zboru so imele nemške stranke, ki so si pa nakopale nasprotje drugih strank. Sporazumljenja med narodi je cesar vedno želel, zato je poklical na krmilo kranjskega rojaka grofa Hohenwarta. Ta je poskusil ustvariti nove razmere in zlasti uzadovoljiti Čehe.

V tem času se je vnela nemško-francoska vojna. Avstrija je ostala nevtralna, toda ko je bilo ustanovljeno nemško cesarstvo se je moral umakniti Bismarckov nasprotnik grof Beust in ministrstvo zunanjih del je prevzel grof Andrassy.

Po veliki gospodarski krizi, ki je l. 1873. zadela Avstrijo, je nastal vsled rusko-turške vojne nov položaj. Po tej vojni je Avstrija dobila na berlinskem kongresu pooblastilo, da okupira Bosno in Hercegovino. Okupaciji so se najbolj upirale nemške stranke, kar je povzročilo, da je prišlo na krmilo ministrstvo grofa Taaffeja leta 1879. in se je z njim začela slovanskim narodom nekoliko prijaznejša smer v notranji politiki.

Po izvršeni okupaciji je postalo v zunanjepolitičnem oziru razmerje med Avstrijo in Nemčijo jako ozko ter se je razvila alijanca, ki se je v sedanji vojni sijajno obnesla. Cesar je vedno želel mir med narodi in imenovanje ministrstev grofa Hohenwarta, grofa Badenija in kneza Thuna bo vedno priča, da je hotel cesar Franc Jožef, naj tudi slovanski narodi habsburške monarhije žive svobodno svoje narodno življenje.

Ob krsti umrlega vladarja se spominjajo vsi narodi monarhije hvaležnega srca vsega, kar je pokojni cesar storil zanje in za skupno domovino in so vsi edini v misli:

Slava spominu cesarja Franca Jožefa.

Ob mrtvaškem odru cesarja Franca Jožefa I.

Ob smrtni postelji.

Dne 21. novembra popoldne je bil cesar še razmeroma krepak in duševno popolnoma čil. Službujoči dvorjanik mu je javil, da je Craiova zavzeta, kar ga je navdajalo z očitnim zadovoljstvom. Zavedal pa se je, da se nahaja v opasnem stanju in že v ponedeljek so je dal prevzeti ter je sprejel papeški blagoslov. Proti 6. uri popoldne je cesar lahko zaspal. Še enkrat se je zdelo, da zboljšanje in rešitev ni izključena. Toda to upanje je bilo zaman. Proti pol 9. zvečer so se pojavili znaki rapidnega propadanja telesnih sil in zdravniki so spoznali, da se bliža smrt. Okrog smrtno postelje so bili zbrani prestolonaslednik in njegova soproga, obe hčerki ceserjevi nadvojvodinji Gizela in Marija Valerija ter soproga princa Karla Teodora bavarskega.

Cesar je ležal mirno, kakor bi spal. Njegove zadnje besede so bile: „Truden sem.“

Neopaženo je pristopila smrt . . . Nekaj minut čez 9. uro je cesar nehal dihati, brez smrtnega boja se je preselila njegova duša v jasne višave.

Priprave za pogreb.

Truplo pokojnega leži še v Schönbrunu v postelji. Tam bo po izvršenem balzamiranju položeno na mrtvaški oder. Najbrž v ponedeljek 27. t. m. pozno zvečer bodo prepeljali truplo v dvorno župno cerkev, kjer bo položeno na katafalk in v torek ter sredo izpostavljeno. Kedaj se bo vršil pogreb v kapucinski grobnici, še ni določeno, najbrž v četrtek 30. t. m. popoldne. Slovesno blagoslovljenje mrliča bo izvršil kardinal Piffl v katedrali sv. Štefana, odkoder se bo pomikal spreved h kapucinski grobnici.

Pogreba se udeleži tudi cesar Viljem, ki pride v sredo na Dunaj, nadalje bavarski, württembergski, saški in bolgarski kralj. Na Dunaj pridejo tudi vsi bavarski princji, saj ste rodovini Habsburg in Wittelsbach v ozkem sorodstvu. Sultani in papež ter nevtralni vladarji se bodo dali zastopati po svojih poslanikih.

Prevzete dedščine.

Tekom noči so se zbrali v mali dvorani schönbrunškega gradu dvorni in državni dostojanstveniki, vojaški funkcionarji in dunajski mestni poveljnik. Ravnatelj kabinetne pisarne je bil poprej izročil prestolonasledniku tajni ključ. Zunanji minister baron Burian je ogovoril prestolonaslednika ter mu sporočil smrt vladarja, tolmačil mu je globoko sočutje in najudanejšo spoštljivost dvornih in državnih dostojanstvenikov. Prestolonaslednik je odgovoril s par besedami. Nato je zopet stopil baron Burian naprej. Trikrat se je priklonil pred prestolonaslednikom in ga vprašal, ali je pripravljen prevzeti prestol, katerega edini upravičeni dedič je. Med splošnim sočutnim molkom je odgovoril prestolonaslednik, da je, ker je neskončna previdnost odpoklicala njegovega ljubega strica, odločen prevzeti in nastopiti dedščino. Zopet je stopil zunanji minister naprej ter zaprosil za potrebne odredbe. Prestolonaslednik je stopil pred državne dostojanstvenike, jih zagotovil svoje milosti in izjavil, da jim opusti novo zapriseženje. Nato je podpisal sporočilo tujim dvorom.

Cesar Karl I. svojim narodom.

Mojim narodom!

Globoko ginjeni in pretreseni stojimo jaz in Moja hiša, stoje Moji zvesti narodi pred mrtvaškim odrom plemenitega vladarja, čigar rokam je bila usoda monarhije poverjena skoro sedem desetletij.

Po milosti vsegamogočnega, ki ga je v zgodnjih mladostnih letih poklical na prestol, mu je bila tudi podeljena sila, da je nemoten in nezlomljen po najhujši človeški boli, do visoke starosti živel samo dolžnostim, ki sta mu je predpisovala Njegov visoki vladarski poklic in vroča ljubezen do Njegovih narodov.

Njegova modrost, uvidevnost in očetovska skrb so ustvarile trajno podlago mirnemu skupnemu življenju in svobodnega razvoja in pripeljale skozi slabe in dobre dni Avstro-Ogsko po dolgem in blagoslovljenem času miru na vrhunec moči, na katerem vodi danes v družbi z zvestimi zavezniki boj s sovražniki vse-naokrog.

Njegovo delo je treba nadaljevati in dokončati.

V viharjih časih zavzamem častiljivi prestol Mojih prednikov, ki mi ga je v nezmanjšanem sijaju zapustil Moj presvitli stric.

Cilj še ni dosežen, še ni zlomljena blodnja sovražnikov, ki mislijo z nadaljujočem se napadom premoči, razbiti Mojo monarhijo in premagati njene zaveznike.

Vem, da sem edin s Svojimi narodi v neopogljivem sklepu, dobojevali boj, dokler bo dosežen mir, ki bo zagotovil obstanek Moje monarhije in zajamčil trdne podlage njenega nemotenega razvoja.

S ponosnim zaupanjem se zanašam, da bo Moja junaška brambona sila opiraje se na požrtvovalno domoljubje Mojih narodov v zvestem orožnem bratstvu z zveznimi armadami tudi nadalje z milostno pomočjo Boga odbijali vse napade sovražnika in povzročila zmagovit konec vojne.

Ravno tako neomajno je Moje zaupanje, da izide Moja monarhija, katere veljava korenini v neločljivi

skupnosti usode obeh njenih držav, potrjeni v starih pogodbah in novič potrjeni v sili in nevarnosti, iz vojne ojeklenjena in ojačena na zunaj in na znotraj; da bodo Moji narodi, ki se danes, navdani po misli o skupnosti in globoki domovinski ljubezni, s požrtvovalno odločnostjo združujejo na odbitje zunanjih sovražnikov, delali skupno tudi pri delu mirne obnove in pomlajenja, da pripeljejo obe državi monarhije s pridruženima jima deželama Bosno in Hercegovino v čas notranjega procvita, povzdiga in ojačenja.

Proseči milosti neba in blagoslova zase in za Mojo hišo in za Moje ljubljene narode, obljubljam pred vsegamogočnim, da bom zvesto oskrboval posest, ki so Mi jo zapustili Moji predniki.

Storiti hočem vse, da čim prej končam strahote in žrtve vojne, da zopet pridobim svojim narodom težko pogrešani blagor miru, čim to dopuste čast našega orožja, življenjski pogoji Mojih držav in njenih zve-

stih zaveznikov ter kljubovalnost naših sovražnikov.

Mojim narodom hočem biti pravičen in ljubezni poln knez. Visoko bom čislal njihove ustavne svobodščine in druge pravice in skrbno čuval enakopravnost. Moje neprestano prizadevanje bo, pospeševati pravni in duševni blagor Mojih narodov, ščititi svobodo in red v Mojih državah in zagotoviti vsem pridobitvenim slojem družbe sadove poštenega dela.

Kot najdražjo zapuščino svojih prednikov prevzemam vdanost in iskreno zaupanje, ki vežeta ljudstvo in krono. Ta zapustitev naj Mi da moč, da izpolnim dolžnosti Svojega visokega in težkega vladarskega poklica.

Prešinjeno vere v neuničljivo življensko silo Avstro-Ogrske, navdan iskrene ljubezni do Mojih narodov, hočem vse Svoje življenje in vso Svojo moč postaviti v službo te visoke naloge.

Karel I. r.

Körber I. r.

Cesar Karel I.

Kot vojskovodja seda cesar Karel na starodavni habsburški prestol. V viharju svetovne vojne prevzema dedščino svojega blagopokojnega strica, zavedajoč se svojih težkih velikih nalog, zavedajoč pa se tudi neomajne ljubezni in zvestobe svojih narodov.

Svojim narodom je poslal mladi cesar v danes razglašenem manifestu pravi evangelij. Prisegel jim je, da hoče izvajati domovini na bojiščih časten mir ter ji zagotoviti trdne garancije mirnega in srečnega razvoja. Povedal jim je na slovesen način in dal cesarsko besedo, da bo na temeljih mirnega sožitja, ki jih je ustvarila državi modrost in očetovska skrb cesarja Franca Jožefa, skrbel za vsestranski napredek in blagobit Avstrije.

Novi cesar je prevzel od svojega velikega prednika veliko historično misijo, biti državi narodov pravičen in interese vseh vpoštevajoči vladar in z globokoresnim poudarkom je v manifestu označil Franc Jožefovo kompromisno misel kot trajno podlago obstoja in napredka države.

Avstrijski narodi sprejemajo to blagovestje z velikim veseljem in globoko hvaležnostjo. Mladi cesar je kot vojskovodja na bojišču sam preizkusil njih zvestobo in njih vdanost, videl je, s kako navdušenostjo krvavijo vsi narodi za ono Avstrijo, kateri so vsi enakovredni sinovi. Tam na krvavih bojnih poljanah se je v mladem cesarju še bolj utrdila vera v nezlomljeno življensko silo države in od tam je prinesel v svojem srcu k smrtni postelji svojega ljubljene strica ono veliko voljo, nadaljevati delo pravičnosti, započeto po slavnem predniku in je dokončati.

Blagoslovljen naj bo mladi cesar na svoji težki poti!

Naš novi cesar se je rodil kot nadvojvoda Karel Franc Jožef dne 17. avgusta 1887 v Persenbeugu kot sin nadvojvode Otona, umrlega dne 1. novembra 1906, in nadvojvodinje Marije Jožefe, saške princezinje.

Po nesrečni smrti cesarjeviča Rudolfa, ki je umrl dne 30. januarja 1889. leta, je prešlo prestolonasledništvo na cesarjevega nečaka Franca Ferdinanda, ki je dne 28. junija 1914 na tako nenaden in strašen način izgubil svoje življenje. Ker Franc Ferdinandovi otroci nimajo pravice do prestola, je prestolonasledstvo pripadlo njegovemu nečaku Karlu Francu Jožefu.

Dne 21. oktobra 1911 se je nadvojvoda Karel Franc Jožef poročil z princezino Cito Parmsko, rojeno dne 9. maja 1892 v vili Pianore na Laškem. Poroki je prisostoval tudi cesar in vršila se je z velikim sijajem. Doslej so izšli iz tega zakona štiri otroci in sicer nadvojvoda Franc Jožef Oton, rojen 20. novembra 1912, nadvojvodinja Adelheid, rojena 3. jan. 1914, nadvojvoda Robert, rojen 8. febr. 1915 in nadvojvoda Feliks, roj. 31. maja 1916.

Prvi vladarski čini novega cesarja.

Cesar Karl je prevzel žezlo monarhije iz izvršil nekatere najnujnejše vladarske posle. Potrdil je v službi avstrijski in ogrski ministrski kabinet ter izdal manifest svojim narodom. Cesar se je nastanil v dvornem gradu. Osobje najvišjega dvora ostane o službi le še do izvršenega pogreba — nato podajo nekateri najvišji dvorjaniki, med njimi knez Montenuovo, oba generalna adjutanta grof Paar in baron Bolfras ter ravnatelj kabinetne pisarne baron Schiessl svojo demisijo.

Novi cesar je 22. t. m. v Schönbrunn sprejel ministrskega predsednika Körberja. Razgovarjal se je z njim v državnopravnih vprašanjih, ki so v zvezi s premembo na prestolu. Ogrski ministrski predsednik grof Tisza je bil tudi v avdijenci pri cesarju, potem pa je konferiral z ministrom zunanjih del baronom Burianom in z dr. Körberjem.

Ogri za takojšnje kronanje.

V nekem pogovoru je izjavil grof Albert Apponyi, da se mora nemudoma, ako potreba, izvršiti kronanje novega kralja. Ogrska potrebuje vedno, zlasti pa v sedanjih težkih časih, kronnega kralja in tudi novi vladar more doseči popolno moč, katero potrebuje v državnopravnem in čustvenem oziru, samo s kronanjem.

Ogrska poslanska zbornica bo sklicana najbrže za v petek ali soboto. Grof Albert Apponyi je izrekel poročevalcem svoje mnenje, da bo ostal parlament do kronanja novega ogrskega kralja v permanenti, kar pa ne pomeni, da naj bi imel neprestano seje. Tudi magnatska zbornica se bo v kratkem sestala. Borzni promet se je ustavil, delovanje sodišč počiva, mestni svet se je sestel k izredni seji.

Prisega in kronanje Njegovega Veličanstva.

Dunaj, 23. novembra. Jutranja „Wiener Zeitung“ priobči sledeče lastnoročno pismo:

Ljubi dr. pl. Körber!

Zavedajoč se Svoje ustavne obveznosti, položiti v členu 8. državnega osnovnega zakona z dne 21. decembra 1867 o izvrševanju vladarske in izvršilne sile določeno prisežno obljubo, pričakujem Vaših predlogov za izpolnitev te določbe.

Dunaj, 23. novembra 1916.

Karol I. I. r.

Körber.

* * *

Budimpešta, 23. novembra. Jutrašnji uradni list priobči sledeče lastnoročno pismo:

Ljubi grof Tisza!

Z namenom, da se čimprej dam kronati za kralja Ogrske in Hrvatske-Slavonije ter Dalmacije, Vam naročam, da stopite v zvezo z državnim zborom in mi potem sporočite tozadevne predloge.

Dano na Dunaju, 23. nov. 1916.

Karol I., I. r.

Grof Štefan Tisza I. r.

Podpisujte peto vojno posojilo!

Kronanje na Ogrskem.

Kakor javlja „Pester Lloyd“, se bo vršilo kronanje cesarja Karla za ogrskega kralja tekom decembra, najbrž še pred božičem, in sicer predvsem zato, ker poteče ogrski budgetni provizorij že z 31. decembrom, nekronani kralj pa ne more sankcionirati nobenega novega zakona. Sodi se, da se bo vršila slavnost kronanja kolikor mogoče priprosto. V ogrskih političnih krogih se zatrjuje, da bo cesar Karel kot ogrski kralj prebival v bodoče vsako leto dalj časa v svoji ogrski rezidenci Budimpešti.

Budimpešta, 23. novembra. „A Nap“ poroča: Ministrski predsednik grof Tisza je bil včeraj v avdijenci ter je poročal cesarju o pripravah za kronanje na Ogrskem. Kronanje se bo vršilo najbrž že 6. decembra.

Prisega armade.

Dunaj, 23. novembra. Na povelje cesarja Karla se je vršila danes dopoldne po celi monarhiji obnovenitev prisega c. in kr. armade.

Grof Berchtold — najvišji dvorjanik.

Z Dunaja poročajo, da bo grof Berchtold, ki je bil dosedaj najvišji dvorjanik prestolonaslednika, imenovan tudi za najvišjega dvorjanika novega cesarja, mesto dosedanjega Montenuova.

Vojna z Romunijo.

Dunaj, 18. novembra.

Na obeh straneh Šila nemške in avstro-ogrske čete kljub najsilnejšemu sovražnemu odporu neprestano prodirajo. Tudi vzhodno od reke Alute smo pridobili tal. Severovzhodno od Campolunga so se ponesrečili ljuti sovražni protinapadi. Ob sedmograški vzhodni fronti v snegu in mrazu le malo bojnega delovanja.

Dunaj, 19. novembra.

Južno krilo pod vrhovnim poveljništvom generalobersta nadvojvode Karla stoječih zaveznških čet je izvajalo zadnje dni popolen uspeh. Čete armade generala ven Falkenhayna so si napravile v bitki pri Targuju pot iz gorovja ter so dospele včeraj v kolono, ki prodira v dolini Motru, do železnice iz Verciorove v Krajovo. Zaman je bil silno žilavi romunski odpor, ki se je izražal v ljutih protisunkih zlasti vzhodno in jugovzhodno od Targujuja. Tudi na obeh straneh Alute prodirajoče avstro-ogrske in nemške sile so dospele v neprestani žilavi borbi na vznožje gorovja. Včeraj so prekoračili črto Calimanesti-Suici. Romunski napadi so se ponesrečili tu ravno tako, kakor severno od Campolunga.

Od 1. novembra naprej smo vjeli na Vlaškem 189 romunskih častnikov in 19.338 mož ter vplenili 26 topovi 17 municijskih voz in 72 strojnih pušk.

Na sedmograški vzhodni fronti, južno od Tölgyesa, so zavrnille bavorske čete armade gen. v. Arza ruski sunek. Bolj proti severu nobenih posebnih dogodkov.

Dunaj, 20. novembra.

Operacije proti Romuniji potekajo po načrtu. Severno od Campolunga smo zopet zavrnilli silne napade.

Craiova zavzeta.

Dunaj, 22. novembra.

Craiova je bila po kratkem boju vzeta. Na obeh straneh Alute so se Romuni nadalje umaknili. Severno od Campolunga so ostali vsi sovražni napori, doseči z ljutimi napadi uspehe, zopet brezuspešni.

Berolin, 22. novembra.

Severno od Campolunga so se ponovili brezuspešni romunski napadi na nemško in avstro-ogrsko fronto. Na cesti preko prelaza Vörös Toronye in v stranskih dolinah Alute smo v bojih pridobili tal. Hitro smo zlomili odpor poraženega sovražnika z bajonetnim napadom in atakami ter je pruska pehota dopoldne s severa, zapada in vzhoda, z zapada pa eskadrona Nj. Veličanstva kirasirskega polka cesarice kot prva nemška četa vdrila v Craiovo.

Dunaj, 23. novembra.

Ob dolnji Črni smo se ustalili na levem bregu reke. Sicer iz Vlaškega ničesar poročati. Ob ogrski vzhodni meji in v Gozdnatih Karpatih je bilo izvidno delovanje živahnejše.

Kritičen položaj Romunije.

Včerajšnje naše poročilo naznanja, da je prevzel vrhovno poveljstvo nad našo romunsko fronto generaloberst nadvojvoda Jožef, ki je dosedaj pod Borojevičem zapovedoval 7. armadnemu

zboru. Zlasti na Kraški visoki planoti si je nadvojvoda Jožef stekel velike zasluge v obrambi proti Italijanom. Novi vrhovni poveljnik proti Romuniji šteje med najpopularnejše vojskovodje naše armade, ki občuduje njegovo moško osebno hrabrost in ga ljubi kot iskrenega prijatelja vojakov.

Čete nadvojvoda Jožefa so si v sredo izvajale mestoma prehod čez doleno reko Černo pri Oršovi ter prihajajo na ta način v bližnji operativni stik z našo na Vlaškem stoječo armado. Kakor poudarjajo vojaški strokovnjaki, se nahajajo operacije na Vlaškem pri Craiovi še v razvoju. Nemško večerno poročilo pravi, da se nadaljujejo po načrtu. Gotovo je, da napenja sovražnik vse svoje sile, da bi preprečil nadaljno prodiranje naših kolon. Računati je tudi s tem, da dobiva neprestano nova, najbrž ruska ojačenja.

Deseta italijanska ofenziva.

Dunaj, 19. novembra.

V Vipavski dolini južno od Bilj smo zavzeli neki italijanski jarek ter vjeli 4 častnike in 120 mož.

Novi vpoklici v Italiji.

Rim, 18. novembra. Tretja kategorija letnikov 1876. in 1877. je pozvana pod orožje 1. decembra. Vsi dopusti in oprostivne frontne službe za zdravniške letnika 1884 in pod tem letnikom se preključijo.

Dunaj, 22. novembra.

Bojno delovanje na kraški fronti je ponehalo, kar pa znači le mir pred viharjem. Italijanska armada se po silnih izgubah retablira, da poizkusi novič brezuspešno sprehod proti Trstu. Ni dvoma, da jo naši branitelji primerno sprejmejo.

Italijansko zlato na Angleškem.

Curij, 21. novembra. „Neueste Züricher Nachrichten“ poročajo, da mora italijanska država v kritje na Angleškem dobljenih kreditov založiti tam ne samo zlato notnih bank, ampak tudi iz državnega zaklada vzetih 150 milijonov lir v zlatu, ki so služile doslej za kritno vlogo v prometu se nahajajočih blagajniških papirjev.

Ruski neuspehi.

Ruska oficijelna izjava.

Petrograd, 17. novembra. Minister zunanjih del je zastopnikom Rusije pri zaveznških državah poslal naslednjo brzojavko: Pred kratkim po časopisu gotovih dežel razširjene vesti o baje vršecih se tajnih pogajanjih med Rusijo in Nemčijo, ki da se nadaljujejo v namen separatnega miru, ne morejo vsled njih trdovratnega ponavljanja ostati po ruski prezrte. Cesarska vlada polaga važnost na to, da izjavi najodločneje, da morejo te brezmiselne vesti podpirati samo cilj sovražnih držav. Rusija bo nedotaknjeno ohranila tesno zvezo, ki jo veže z njenimi hrabrimi zavezniki, in je daleč od tega, da bi le mislila na kak separatni mir ter se hoče s svoje strani ob strani zaveznikov boriti proti skupnemu sovražniku, ne da bi kaj odnehala, do ure končne zmage.

Car o končni zmagi.

Petrograd, 17. novembra. Car je poslal državnemu svetu telegram, v katerem se zahvaljuje za patrijotično mišljenje in izraženo željo vseh žrtvovati vse, da se izvaja končna zmaga. Car pravi: Trdno sem prepričan, da bomo z junakiškim naporom naše armade in aliranih vojsk razrešili historične probleme Rusije in tistih, ki se z njo bojujejo.

Eksplodizija v ArhangelSKU.

Berolin, 20. novembra. Stockholmski poročevalec „Lokalanzeigerja“ prinaša natančno poročilo o velikanski eksploziji v pristanišču ArhangelSK. Izgubljenih je bilo 7 parnikov s skupaj 27.000 tonami. Pristan, ki je bil poln ladij, je bil pravi pekel, iz katerega so skušale ladje uteči, pri čemer jih je bilo najmanj 20 težko poškodovanih. Na kopnem uničeno municijo cenijo na kakih 80 milijonov rubljev. Skladišča zveze moskovskih tkalnic so popolnoma pogorela. Zgorelo je 20.000 bal bombaža. Dve tovarni za gumi cenita svojo škodo na 15 milijonov rubljev. Vsi avtomobili nove zelo močne avtomobilske proge Petrograd—Moskva so pogoreli. Vojni minister je baje označil ta požar kot eden največjih porazov Rusije. Končno poroča poročevalec, da je angleški veleposlanik zahteval, da naj Anglija zasede pristanišče, ker ruske straže ne odgovarjajo zahtevam.

Berolin, 22. novembra.

Jugozapadno od Rige so vjele skupine nemške črne vojske v sunku iz ruske pozicije brez lastnih izgub 32 mož in vplenile 2 strojni puški.

Ustavljeno prodiranje Rusov.

„Lokalanzeiger“ poroča iz Rotterdama: Glasom poročil ruskega generalnega štaba so Rusi ustavili prodiranje v Karpatih, ker primanjkuje porabnih cest.

Berolin, 23. novembra.

Južno od Smorgona po močni pripravi prodirajoče ruske patrolje smo preprodili. Jasnejše vreme je izzvalo na raznih točkah med vzhodnim morjem in Gozdnatimi Karpati živahnejše artiljerijsko delovanje.

Na Balkanu. V Dobrudži.

Berolin, 19. novembra.

Na fronti v Dobrudži boji patrolj. Pri Silistriji zopet živahnejši infanterijski in artiljerijski ogenj.

Berolin, 20. novembra.

V Dobrudži se vrše ob Donavi do pristanišča Oltime vzhodno od Silistrije artiljerijski boji.

Jassy — romunsko glavno mesto?

Iz Sofije poročajo: Romunski kralj je proglasil Jassy kot glavno mesto za čas vojne. Ministarstva se selijo v Jassy.

Macedonsko bojišče.

Berolin, 18. novembra.

Krvavo smo zavrnilli francoske napade v ravni južno od Bitolja in proti fronti pomoranskega pešpolka št. 42. na zasneženih višinah v loku Črne. Ljuti boji se odigravajo dan na dan za višine severovzhodno od Čegla. Dne 15. novembra so bili Srbi zavzele en vrh. Vrhovni poveljnik, general pehote Oton von Belom, navzoč v gorišču boja, je izgubljeno pozicijo na čelu nemških lovcev zopet zavzel v naskoku. Nj. Veličanstvo cesar je počastil voditelja in čete z imenovanjem zaslužnega generala za šefa tega lovskega bataljona.

Berolin, 19. novembra.

Ko se je nasprotniku posrečilo napredovati ob višini 1212 severovzhodno Čegla, so zavzele nemško-bolgarske čete pozicijo severno od Bitolja. Bitolj je torej opuščen.

Berolin, 20. novembra.

Zasedenje novih pozicij severno od Bitolja se je brez motenja s strani sovražnika izvršilo. Nove nemške sile so dospele v bojni pas. Na fronti Moglenice so Bolgari zavrnilli srbske sunke pri Rahovu in Tušinu.

Po padcu Bitolja.

Nemsko uradno izvestje poroča, da so dospele bolgarsko-nemške čete na svoje nove pozicije severno Bitolja, ne da bi jih bil motil sovražnik.

Francosko uradno poročilo ponosno povdarja, da so vkorakali Srbi v Bitolj natančno 4 leta po njega prvi osvojitvi. Gotovo je zavzetje tega mesta za Srbe vel. moraličnega in pač tudi političnega pomena. Vojaški strokovnjaki pa so si edini v tem, da srbsko-francoskemu uspehu ni pripisovati strateškega pomena.

Berolin, 21. novembra.

Srbski in francoski voji se približujejo novim nemško-bolgarskim pozicijam ter so stopili že v medsebojni artiljerijski stik. Pričakovati je torej nove silne bitke severno od Bitolja.

Oster konflikt med Grško in entento.

Milan, 21. novembra. „Corriere della sera“ poroča: V Atenah je postal položaj nepričakovano resen. Kralju zvesti oficirji kažejo naraščajočo razburjenost in nekateri izjavljajo, da so pripravljeni s silo upirati se celo takrat, ako bi se hotel kralj udati. Čete so konsignirane in številne patrolje grških vojakov in mornarjev krožijo po Atenah.

Atene, 21. novembra. Reuterjev urad: Zahteva diplomatov sovražnih držav, da odhod odloži, je bila odbita. Vsi morajo odpotovati v sredo jutraj.

Rim, 21. novembra. „Agenzia Stefani“ poroča iz Aten: Poslaniki osrednjih držav so naprosili dvornega maršala, da bi jih kralj sprejel v poslovilni avdijenci. Izjavili so, da po njihovi sodbi dotična odredba četvero-zveze ne zadeva odgovornosti grško vlade in ni nikak sovražen akt z njene strani.

Berolin, 23. novembra.

Boji vzhodno od Ohridskega jezera so se končali z umikanjem sovražnika. Ob nemško-bolgarski fronti med Prespanskim jezerom in vzhodnim tokom Črne smo zavrnil ob višinski poziciji vzhodno od Paralova močne sovražne napade.

Bitka ob Sommi.

Berolin, 18. novembra.

Angleška artiljerija je namerila svoje delovanje pred vsem na naše pozicije na obeh bregovih Ancre. Po pripravi z ognjem so izvršili zvečer Francozi močan napad na Sailisel in južne priklone črte, ki pa so je v ognju zlomil.

Berolin, 19. novembra.

Že več dni na naših pozicijah na obeh straneh Ancre ležeči ogenj je kazal, da bodo Angleži najbrže nadaljevali tam svoj napad. Konjenica, ki je včeraj nastopila za sovražno fronto in silno stopnjevanje ognja danes zjutraj je naznanilo nov velik poskus, prebiti našo fronto. Poskus se je končal z velikim porazom za Angleže ter jim dal le na malo točkah brezpomembne pridobitve tal. Pod poveljništvom generalov Fuchsa in barona Marschalla se boreče čete so v žilavi obrambi kljubovale angleškemu navalu. Bili smo potisnjeni nazaj južno od Serre-Grandcoute in na malo točkah južno od vasi ter stojimo v pripravljeni zaporni poziciji na južnem bregu Ancre. Vse druge točke opetovano napadene 12 km široke fronte so naše vrle čete držale ali pa v protisunku zavzele nazaj. Močen ogenj francoske artiljerije v ooseku južno od Sailly-Saillisa je uvajal napade, ki so na severozapadnem rvu gozda St. Pierre Vaast z izgubami zlomili.

Berolin, 20. novemora.

Angleški artiljerijski ogenj je bil včeraj manj silen; samo na obeh bregovih Ancre med Serrem in Beaucourtom ter proti našim pozicijam južno od Miraumonta v večernih urah izvršeni napadi so se z izgubami ponesrečili. V boju z ročnimi granatami je vrgla naša infanterija Angleže iz zapadnega dela Grandcourta. V protinapadih zadnjega tedna smo vjeli 22 častnikov in 900 mož ter vplenili 34 strojnih pušk. Nove francoske poskuse vdreti s severo-zapada sem v gozd St. Pierre Vaast, smo zavrnil, dasiravno je bil pripravl silen ogenj od novik čet izvršeni napad.

Atentat na „Deutschland“.

Berolin, 19. novembra. Ameriške brzojavke francoskih listov z dne 11. t. m. prinašajo glasom „Vossische Ztg.“ poročila newyorških listov, da je bil trčenja „Deutschland“ ob ameriški vlačilni parnik kriv atentat na trgovsko podmorsko iadjo. Neki motorni čoln je hotel zavoziti v „Deutschland“, ki se je ognila in pri tem zadela ob vlačilno ladjo. Nadalje se poroča, da je bil nekdo aretiran, ki je hotel spraviti naboj smodnika v „Deutschland“. Podmorska trgovska ladja je le malo poškodovana in bo v kratkem odplula.

Berolin, 22. novembra.

Megleno vreme je oviralo po večini bojno delovanje. Južno od kanala La Bassee so vdrl patrulje anhaltskega pešpolka št. 93. in devinskega pionirskega bataljona št. 4. v angleške jarke ter so pripeljali po razdejanju obrambnih naprav nad 20 vjetih in eno strojno puško nazaj.

Verdun.

Glasom privatnih poročil iz Pariza zbirajo Francozi silne čete pri Verdunu, da preprečijo nov nemški sunek proti trdnjavi. Tudi utrdbi Vaux in Douaumont zopet popravljajo in oborožujejo s topovi najtežjega kalibra.

Podpisujte peto vojno posojilo!

V tretjem letu svetovne vojske, ko je tudi Romunija izdajalsko stopila na stran naših sovražnikov, se obrača naša država do svojih državljanov s petim vojnim posojilom. V teh resnih časih, ko po dolgotrajni borbi stopa svetovna vojska v odločilen stadij, je prav posebno vsakega državljana sveta dolžnost, da se odzove z vso pripravljenostjo klicu ogrožene domovine ter ji da na razpolago čim izdatnejša denarna sredstva. Sedanje naše peto vojno posojilo je najdalekosežnejše, odločilne važnosti za nadaljni potek tega silnega boja. Izrazito prepričevalno naj dokaže vsemu sovražnemu svetu našo požrtvovalnost. Izpričuje naj, da naše domovine ne le ni poraziti z orožjem, marveč da je nezlomljiva tudi njena gospodarska moč. **Za naš obstanek gre, ta zavest vzmožuj naše sile!** Tekmujmo ob petem vojnem posojilu, da jasno dokažemo vsem sovragom svojo neuklonljivo voljo braniti obstanek staroslavni domovini. V trdnem zaupanju v zmago pravične stvari smo vsled heroičnega junaštva naših vojakov in odličnega vodstva naših poveljnikov, tesno združeni s svojimi izvrstnimi zavezniki, zmagovito strli ves največji napor nadsilnih sovražnikov. Čvrsto stoji

in kljubuje naša vojaška fronta. Storimo po svojih najboljših močeh, kar moremo, da ostane kakor doslej tudi v prihodnje neomajano krepka tudi naša gospodarska fronta, ki izpolnjuje in podpira vojaško fronto.

Industrijalci, trgovci in obrtniki pokažite tudi pri sedanjem petem vojnem posojilu dejansko svojo patriotsko zavednost ter se udeležite čim številnejše in čim izdatnejše subskripcije.

DNEVNE VESTI.

† Cesar Franc Jožef I. V sredo, dne 22. t. m. zjutraj se je po Kranju nagloma razneslo poročilo, da je v torek ob 9. uri zvečer naš ljubljenski cesar izdihnil svojo veliko dušo. Cesarski hiši vsigdar zvesto udano kranjsko meščanstvo je z globoko žalostjo sprejelo pretresljivo vest o smrti dobročlovega vladarja, s čigar imenom je za vedno tesno zvezan napredek našega mesta. Pozni rodovi se bodo s čutom brezmejne hvaležnosti spominjali blagopokojnega cesarja, kojega ime nosijo najvažnejše občinske naprave. Vse mesto je bilo takoj v žalnih zastavah. Deloma že v sredo in potem prihodnji dan so zastopniki uradništva, učiteljstva in raznih korporacij podajali svoje žalne izjave pri c. kr. okr. glavarstvu. V četrtek ob 1/2 12. uri je mestni župan gospod Ferd. Polak na čelu občinskega predstojništva v imenu občine in sočasno navzočih deputacij Mestne hranilnice, gasilnega in reševalnega društva ter Narodne čitalnice izražal napram gospodu c. kr. okr. glavarju čustva najglobokejše žalosti s prošnjo, da izvoli g. glavar o tem poročati na Najvišje mesto.

Žalne manifestacije za pokojnega cesarja. Žalost nad cesarjevo smrtjo se izraža v vsem javnem življenju. Vse prireditve družabnega in zabavnega značaja so ustavljene. Koncerti in predstave v kinematografih se smejo zopet vršiti še le po vigilijah za umrlim cesarjem, ki se bodo pele 1. decembra, gledališča morajo biti v ponedeljek in četrtek zaprta. Do 2. decembra ne sme nikjer igrati vojaška godba, vojaštvo do preklica ne sme posecati niti zabavišč, niti gledališč. Do cesarjevega pogreba, ki se vrši v četrtek, 30. t. m., so odložena tudi vsa slovesna zborovanja in večje privatne prireditve trgovskega in družabnega značaja.

Povodom smrti presvitlega cesarja Franca Jožefa I. se je vršila žalna seja ljubljanskega občinskega sveta dne 23. t. m. ob 11. uri dopoldne in kranjskega deželnega odbora istega dne ob 4. uri popoldne. Žalna seja trgovske in obrtniške zbornice za Kranjsko je bila danes dopoldne ob 11. uri.

Imetelj kranjskega pešpolka št. 17. fcm. Hugon Milde plem. Helfenstein je umrl v Požunu na Ogrskem. Imetelj kranjskega pešpolka je bil 4. februarja 1897. Od leta 1891. je bil predsednik vojaškega višjega sodišča na Dunajn in je šel pred nekaj leti v pokoj.

Deset let je preteklo včeraj, kar je v Gorici zatisnil oči slovenski pesnik Simon Gregčič.

Podelitev plemstva. Vdovi polkovnika Frana Drenniga gospe Mariji Drennig kakor tudi njenim otrokom Izabeli, Klotildi in Alfredu je podeljeno plemstvo s predikatom „Pietra Rossa“.

Odlikovanje. Železni zaslužni križec s krono na traku hrabrostne svetinje je dobil narednik gospod Fran Holzhaacker, zobotehnik iz Kranja.

Peto vojno posojilo. Kakor razvidimo iz prospekta, je tudi V. avstr. vojno posojilo izdano v dveh oblikah in sicer: 40 letno davka prosto 5 1/2 % amort. drž. posojilo in davka proste 5 1/2 % dne 1. junija 1922 vračljive državne zakladnice. Državno posojilo se bode amortiziralo z žrebanjem do 1. 1956, državne zakladnice pa bodo poplačane dne 1. junija 1922. — Podpisana cena za 40 letne zakladnice znaša 92-50, za državne zakladnice pa 96-50. Oboje vrst papirjev je davka prosto. Obrestovanje državnega posojila, ki se amortizuje, znaša po prejšnjem ali poznejšem žrebanju od 7-30 % do 6 % pri državnih zakladnicah pa 6-4 %. Iz tega sledi, da sta obe vrsti vojnega posojila zelo dobičkanosni, in ni dvomiti, da bo občinstvo po njih kar najizdatneje poseglo. Podpisovanje se je pričelo dne 20. novembra in bo končano dne 16. decembra ob 12. uri opoldne.

Mestna hranilnica v Kranju nam sporača, da sprejema prijavo na V. vojno posojilo ob običajnih uradnih urah.

Potrjena obsodba. Najvišje domobransko sodišče je dne 20. t. m. dopoldne razglasilo svojo odločbo o ničnosti pritožbi dr. Kramara, dr. Rašina, Cervenke in Zamazala, ki so bili zaradi veleizdajstva in hudodelstva proti vojni sili države, oziroma vohunstva v vojnem času obsojeni na smrt. Vse točke ničnostne pritožbe so bile spoznane za deloma za nedopustne, deloma za neutemeljene. S tem je postala razsodba pravomočna. Po končani razpravi se je sodni dvor posvetoval o morebitnem predlogu za pomilostčenje.

Združenje čeških strank. V spoznanju, da zaklepa velika doba, katere dogodki ne morejo ostati brez globokosegajočega vpliva na razvoj notranjih zadev naše države, odločilnih činov, so

se združile češke stranke v trdno organizirano jednoto, v kateri naj bo osredotočena vsa politična sila naroda. Vsi češki poslanci so se združili v skupnem klubu (Češkem svazu) in vse stranke so ustanovile skupni Narodni odbor, Narodni odbor, kot vrhovno moralčno instanco za vsa politična vprašanja splošno-narodnega pomena. — Skrajni čas je, da pride tudi pri nas na Slovenskem, do enakega zedinjenja, saj so vzroki, ki so češke stranke prisilili do združenja, pri nas še tehtnejši, ker so politično, gospodarsko in kulturno še nerazvitnejši kakor Čehi.

Novi bankovci po 50 kron pridejo v promet 18. decembra, papirnate krole pa 21. decembra.

Tragična smrt. Posestnik, mizarški mojster in lastnik pogrebnega zavoda v Kranju, Anton Drukar in njegov sin, mizarški vajenec Anton sta se 20. t. m. že kmalu po 5. uri popoldne vlegla k počitku, ker sta vsled prehlajenja nekoliko bolehal. Ker ju je tresel mraz, sta imela sobo dobro zakurjeno. Bržčas je eden izmed njiju pozneje zaprl dimnik pri peči. Ko ju je drugo jutro prišla buditi Drukarjeva hči gospa Wendlingova, je zaman klicala očeta in brata, kajti oba sta spala nezdravno spanje. Na lice mesta došli zdravnik je le še mogel dognati, da je že pred kakimi štirimi ali petimi urami nastopila smrt vsled zastrupljenja po dušljivem plinu. — Anton Drukar st. je bil vesten in marljiv obrtnik. Bil je izredno delaven član gasilnega in reševalnega društva od prvega početka, za kar je prejel svoj čas tudi zaslužen odlikovanje. Pokojni Drukar je imel krasen bariton in je prejšnja leta ter iznova zopet v zadnjem času sodeloval pri čitalniškem pevskem zboru. Nenadna smrt Antona Drukarja in njegovega sina je vzbudila v vseh krogih globoko sočutje. Pogreba ponesrečencev se je udeležila deputacija tukajšnje vojaške bolnice, gasilno in reševalno društvo, okrajni glavar Schittnik, mestni župan Polak in nebroj družega odličnega občinstva. Pred hišo žalosti in ob odprtem grobu je čitalniški pevski zbor zapel žalostinki. Pokojnikoma bodi ohranjen blag spomin!

Smrt pod vlakom. Med Jesenicami in Javornikom se je vrgla pod osebni vlak 20letna Vasta Kušek. Stroj jo je vlekel do Javornika, kjer so potegnili izpod njega strašno razmesarjeno truplo Kuškove.

Sprava v slovenski ljudski stranki. Na zahtevo strankine opozicije se je vršila v torek seja izvrševalnega odbora S. L. S. v salonu dr. Šusteršiča. Dr. Šusteršič je otvoril sejo z referatom, v katerem je predvsem poudarjal, da stoji S. L. S. neomajno na programu „Vse za vero, dom, cesarja“ ter je nato razložil položaj v stranki in izven nje. Končal je s klicem, da se morajo strankine vrste zopet strniti v trdno ednoto. Dr. Šusteršičevemu referatu je sledila obširna, mestoma jako burna debata, ki je trajala od 10. dopoldne do zvečer. Končno so se pobotali tako, da bo dobil strankin načelnik v bodoče posvetovalni in kontrolni organ, v katerem je primerno zastopana tudi opozicija. Svoječasna izključitev posl. drja. Kreka, prof. Jarca in Gostinčarja iz stranke je razveljavljena. Novi kontrolni in soodločujoči odbor, na katerega sklepe bo v bodoče navezan strankin načelnik, se imenuje „Ožji odbor S. L. S.“ Vanj so izvoljeni: Anton Belec, Karol Dermastia, Josip Gostinčar, Fran Jaklič, Evgen Jarc, Andrej Kalan, Ivan Kregar, dr. Krek, dr. Lampe, Ivan Lavrenčič, dr. Pegan, Ivan Piber, Matej Rihar, Anton Skubic, Josip Šiška in Iv. Traven. „Ožji svet“ se bo shajal redoma vsak mesec pri načelniku stranke. V debati o položaju se je razpravljalo tudi o potrebi koncentracije slovenskih strank.

Kupčija s plemensko živino in plemenskimi prašiči. Pri kranjskem deželnem mestu za dobavo klavne živine v Ljubljani se je ustanovil poseben oddelek za dobavo plemene goveje živine in plemenih prašičev. Kupci plemene živine in prašičev se opozarjajo, da se v slučaju, ako želijo kupiti plemene živine ali plemenih prašičev, obračajo na spodaj navedeni naslov. Naročila se lahko izvršijo po možnosti potom zaupnikov Kranjskega deželnega mesta za dobavo klavne živine, kjer kupec stanuje. Ako dobava ni v kraju kupca mogoča, se dobavi plemena živina in plemeni prašiči iz krajev, kjer jo je v zadostnem številu na razpolago. Plemenske živine in plemenskih prašičev je priglašeni iz vseh krajev v zadostnem številu, tako da se bodo naročila takoj in točno izvrševala. — Dobavimo lahko takoj: Plemenske krave (breje, mlekarice in s teleti), telice (mlajše in breje), bike (mlajše in za spuščanje sposobne), plemenske prasce, prašiče za pitanje (20 do 50 kg težke), plemenske svinje (mladice in breje) in plemenske merjasce od 30 do 60 kg. Mrjasci se bodo prodajali po nižanih cenah, za rejce, ki jih delj časa držijo za plemo. Vsa naročila z natančnim naslovom (t. j. ime, priimek, kraj, pošta in železniška postaja) je pošiljati Kranjskemu deželnemu mestu za dobavo klavne živine v Ljubljani, Turjaški trg št. 1.

Razširjajte naš list.

In zapeli so zvonovi . . .

Zvonilo davi k dnevi
opoldne je v slovo,
večerni zvon pa drevi
glasil se več ne bo . . .

I.

Ko v jutru na nebu svit prvi zoreva,
že zvon se razlega čez plan in gorò;
tam daleč pa s holma sodrug mu odpeva
in v logu prej mirnem postaja živò.

II.

Ko solnčni so žarki najdaljšega seva
navpično z neba dol — se zvon oglasi;
ko breg in ravan se v mrak hladen odeva,
večerni zvon Ave k molitvi doni.

III.

Lepo tudi čuje se vbrano zvonjenje
na praznik svetnikov, cerkvenih godov;
na Tělovo, rojstvo Gospoda, vstajenje
uprav pa čaroben odmev je zvonov.

IV.

Oj mnogo nam dragih zvonovi spremili
na prostor miru so že, v tmino grobov;
dan sleherni klenka nám z line h gomili,
ni ure ne dně, da ne bil bi grob nov.

V.

Tako nam od davnih že časov zvonovi
vesela in bridka čutila bude;
vznemirjeni smo pa, če votli glasovi
k nevihti, požaru se kdaj oglase. — — —

VI.

Komu pa so pravkar zvonovi zapeli
v nenadnem tem času raz stolpa višin?
nikdar tako tožno akordi zveneli
še niso v uho nam z zvonikovih lin!

VII.

Oj sebi zapeli so pesem nagrobno,
spev njihov doni jim zdaj v lasten pokop;
a mene pretresa to petje turobno,
da legel rad skupno i jaz bi v njih grobl

VIII.

A tožnost miní, ko zrem trdo kovino,
ki združil livar je v nji pevske moči;
prelita za rod naš in drago očino
sovragu grmela bo v pozne še dni!

Iv. P.

Vladimir Korolenko.

Brez besede.

Dalje.

„Se vedno sedi . . . dobro. Ali kaj namera-
va?“

„Mislim, sir, da ne namerava ničesar.“

„Vsak človek kaj namerava, John,“ reče
Dickinson, sočutno zasmehujoč najivnost double-
townskega stražnika. „Verjemite mi, vsak človek
prav sigurno kaj namerava. Če grem na primer k
peku, je to znak, da nameravam kupiti kruha, to je
jasno, John. Ako se vležem v posteljo, nameravam
očividno spati. Kaj ne?“

„Popolnoma pravilno, sir.“

„No, in če . . . (tu je postal obraz starega
gentlemana prefrigan) če bi videli, da se plazim
ponoči okoli železniških skladišč in preiskujem
ključavnice in vrata . . . Ali me razumete, John?“

„Popolnoma, sir . . . A . . . ako sedi človek
le na klopi in vzdihuje . . .“

„Well! Iz tega se za enkrat še ne da mno-
go sklepati. Pravico ima, kakor vsak drugi tudi,
da sedi na klopi in vzdihuje kolikor se mu polju-
bi. A le glejte, da ne stori kaj hujšega. Double-
town se zanaša na vašo pazljivost, sir! Ako ne-
znanec morda ne gre k reki, ako nima morda po-
močnikov na čolnih, ako ne čaka priložnosti, da
oropa železniški vlak, kakor se je to pripetilo zad-
njič pri Madisonu . . . Čakajte še, John.“

Judge Dickinson prisluškuje: vlak se je
bližal postaji. Sodnik pogleda Johna ostro in reče:
„John!“

„Ukaznjete, sir!“

„Motiti bi se moral, ako ga najdete še tam-
kaj. Preslepiti vas je hotel in to se mu je posre-
čilo. Bržčas je opravil svoje delo in sedaj bo stop-
pil v vlak. Hitite.“

Dickinsonovo okno se zapre in John Kelley
hiti na kolodvor. Mož, ki ni ničesar nameraval, je
še vedno sedel na starem prostoru, glavo globoko
povešeno. John Kelley se je oziral po kolikor mo-
goče dolgi in temni senci, da skrrije vanjo svojo
dolgonogo postavo. Ker se mu to ni posrečilo, je
sklenil vsesti se na rob skladišča. Potem pa se
nasloni John Kelleyeva glava kar sama ob sebi
na zid in trenosek kasneje je policist sladko in
trdno zaspal. Sodnik Dickinson je še nekoliko ča-
kal. A ker policista ni bilo več nazaj, je sklepal,
da je le - ta našel moža, ki ničesar ne namerava,
še na starem prostoru. Ravnokar je hotel upihniti
luč, ko mu naznanijo, da je nekdo prišel z vlakom,
ki hoče z njim nujno govoriti.

In res je stopil v sobo mož, brez določljive
zunanosti. A izkušeno oko sodnikovo je zapazilo
na njegovem obrazu špecifične znake detektiva.

„Ali ste vi tukajšnji sodnik?“ vpraša tujec
priklanjajoč se sodniku.

„Sodnik mesta Doubletowna“ odgovori do-
stojanstveno Dickinson.

„Nujno rabim zaporni ukaz, sir.“

„Ah! Mislim sem si . . . Mož visoke rasti in
atletske postave? . . . Došel s predzadnjim vla-
kom?“

Detektiv pogleda presenečen vsevedočega
sodnika in reče:

„Kaj? Da vam bi bilo že znano, da je new-
yorški divjak?“

Sodnik Dickinson pogleda hitro detektiva ter
reče:

„Vaša pooblastila?“

Detektiv povese oči.

„Sledil sem mu tako naglo, da nisem imel
časa, preskrbeti si izrecnih pooblastil. A stvar je
vendar znana . . . Divjak, ki je ubil Hopkinsa . . .“

„Sodeč po zadnji brzojavki,“ odvrne sodnik
hladno, „je zdravje policista Hopkinsa v najbolj-
šem redu. Vprašam vas po vašem pooblastilu?“

„Saj sem vam že povedal, sir . . . Stvar je
velike važnosti. In vrhtega . . . je inozemec.“

„Z drugimi besedami — z inozemci ravname
po navadi drugače. Jaz ne bom dal ukaza.“

„Ali, sir . . . saj je nevaren subjekt.“

„Policija mesta Doubletowna bo storila svojo
dolžnost, sir!“ reče sodnik Dickinson dostojanstve-

no. „Nočem, da bi potem pisali časopisi, da so v
Doubletownu zaprli človeka brez zadostnih doka-
zov.“

Neznanec je skomignil z ramoma ter odšel
najprej na brzojavno postajo. Sodnik Dickinson
pa se je vlegel spat, popolnoma prepričan, da ima
sedaj policija mesta Doubletowna važno odgovor-
nost pri nadzorstvu nad človekom, ki ničesar ne
namerava. Predno pa se je podal k počitku, je
odposlal še brzojavko, ki je pozvala mistra Evge-
na Nilova za prihodnji dan v Doubletown.

XXV.

Prihodnje jutro se je javil John Kelley pri
sodniku.

„No, kaj je, John?“ vpraša Dickinson.

„Vse v redu, sir . . . Ali . . . sedaj pazi še
nekdo nanj.“

„Vem. Nek majhen človek v sivi obleki.“

John Kelley pogleda spoštljivo vsevednega
sodnika in nadaljuje:

„Še vedno sedi tamkaj, podpirajoč glavo z
rokama. Ko je šel zjutraj železniški čuvaj mimo,
ga je samo pogledal. „Kakor bolni pes,“ meni
Williams.“

„In kaj še?“

„Prebivalci mesta se zbirajo okrog tujca . . .
Ves prostor in tudi že square pred kolodvorom je
poln ljudi, sir.“

„Kaj pa hočejo, John?“

„Bržčas bi tudi radi izvedeli, kaj namerava
. . . Vrhtega pa se je raznesla novica, da je to
oni divjak, ki je ubil v New Yorku policista Hop-
kinsa.“

John je imel popolnoma prav. Ponoči se je
še bolj raznesla govorica, da je prišel z vlakom
čuden tujec, ki je zbudil pri sodniku Dickinsonu
upravičen sum. Ko pa se je zjutraj izkazalo, da
tujec sploh ničesar ne namerava in da je sedel
celo noč nepremično na klopi, je završalo po me-
stu. Trope radovednežev so se zbirale okrog čudne-
ga moža; najprej šolska mladina, potem sluga iz
prodajaln, potem iz trga se vračajoče gosponinje,
skratka, vse polagoma se prebujajoče mesto je bi-
lo zbrano na trgu pred kolodvorom. Vsak pa je
hotel zvedeti, kaj tujec namerava.

Pa to je bilo težko; ker tujec je še vedno
sedel na istem prostoru, vzdihoval, pogledoval mi-
moidoče in odgovarjal na razna vprašanja v ne-
razumljivem jeziku. Sicer pa je Matvej ob tem
času že nekaj nameraval. Ko je v tej dolgi noči,
zastražen od spečega policista Johna Kelleja in
nanovo došlega detektiva, premišljeval svoj polo-
žaj, je prišel do zaključka, da ne uteče svoji uso-
di. Usoda pa mu je — možu brez besede in pot-
nega lista — plavala pred očmi v obliki neizo-
gibne ječe . . . Dolgo je o tem premišljeval ter
prišel konečno do prepričanja, da se bo moral
prejalislej seznaniti z ameriško „luknjo“. Mis-
lil pa je, da je bolje, če se to zgodi preje ka-
kor kasneje. Z namenji je hotel namigniti, da ni-
česar ne razume in o newyorškem dogodku ne
bodo tukaj pač ničesar vedeli . . . Zato je že laž-
je dihal ter se dvignil z namenom, da gre zaup-
no naproti dobrodušnemu John Kelleju, ki je pri-
hajal skozi množico naravnost proti njemu.

Sodnik Dickinson je prišel v sodno dvorano,
ko je začul pred svojo hišo šunder in glasove.
Tuji divjak je stal pohlevno sredi dvorane in John
Kelley se je oziral zmagonosnih pogledov.

„Nekaj je nameraval, gospod sodnik,“ pove
policist ter stopi v ospredje.

„Dobro, John. Vedel sem, da opravičite iz-
kazano zaupanje. Kaj pa je pravzaprav namera-
val?“

„Hotel me je ugrizniti v roko.“

Mister Dickinson se presenečen nekoliko
umakne.

„V roko ugrizniti? . . . Torej je le res-
nično! . . . Ali ste o tem prepričani, John Kelley?“

„Priče imam.“

„Dobro. Zaslišati hočemo priče. Ta slučaj
zahteva natančne preiskave. Mister Nilov še ni
prišel?“

Nilova še ni bilo. Matvej je presenečen in
nezadovoljen gledal na to, kar se je godilo okrog
njega. Misli se je udati v neigibno usodo a se-
daj se mu je zdelo, da je tudi to v tej deželi ču-
dovita posebnost. Predstavljal si je bil stvar mno-
go enostavnejšo. Človeka vprašajo po potnem
listu, a nima ga. Aretirajo ga in odvede ga poli-
cist s knjigo pod pazduho tja, kamor spada. Vse
nadaljne ukrene potem oblast.

A tukaj tudi te priproste zadeve niso razumeli
urediti tako, kakor je prav. Zbrala se je množica,
kakor da je divja zver, vsi so se drenjali v sod-
no dvorano in tam sedi na častnem mestu, raztr-
gan človek, ki ga je včeraj videl v vlak. Res,
da je bil sedaj dostojno oblečen, a imel ni nika-
kega znaka dostojanstva . . . Ogorčen se je Mat-
vej ozrl.

Medtem pa je začel sodnik Dickinson zasli-
ševanje.

„Predvsem hočemo dognati narodnost in ime,“
reče. „Your name?“

Matvej molči.

„Your nation?“ In ker sodnik ni dobil odgo-
vora, se je ozrl po poslušalcih. „Ali ni nihče tu,
ki bi razumel vsaj nekoliko ruskih besed? Mi-
stress Brice! Ali ni bil vaš oče z Ruskega? . . .“

Oglasila se je žena kakih štirideset let majh-
ne rasti in z očmi, ki so bile ravnotane kakor
Matvejeve, le bolj blede modre. Obstala je naspro-
ti Matveju ter nekoliko pomišljala.

V sodni dvorani je vladala tišina. Žena je
gledala Ložiščana in Matvejeve oči so se skoro
vsesale v njene, ki so zrle motno in brezbarvno
kakor led, v katerih pa se je začel porajati daljni
spomin. Bila je hči poljskega emigranta. Mati ji
je zgodaj umrla, oče se je neke v Kaliforniji iz-
pil do smrti, njo pa so vzgojili Amerikanci. Tem-
ni spomini so se ji pojavljali v glavi. Materin je-
zik je bila že zdavnaj pozabila, a v spominu ji
je živelo še par besed pesmice, ki jo je slišala
kot malo dete od matere. Hipno so se ji zasveti-
le oči, dvignila je roko, cmoknila s prsti ter zače-
la poljski peti:

Naša māt-ka . . . cu-ro-pāt-ka . . .
Rāda bitj ċe dje-tjēi . . .
(Naša matka, jerebica,
Rada tepe deco.)

Matvej je vztrepetal, planil k njej ter ji hitro
in razburjeno nekaj pripovedoval. Slovanski gla-
sovi so mu vzbudili up na rešitev. Morda je tudi
zanj če kak izhod!

A ženine oči so že zopet ugasnile. Spominjala
se je le besed pesmice, a razumela jih tudi ni.
Priklonila se je sodniku, nekaj povedala po angle-
ški ter stopila nazaj.

Matvej je planil za njo kakor brezumen nekaj
kličoč, a detektiv in Kelley sta mu odrezala pot.
Morda sta se bala, da ne bi ugriznil žene, kakor
je hotel ugrizniti prej policista.

Matvej pa se je opotekajoč oprijel naslonjala
klopi. Oči so mu bile široko odprte, kakor pri člo-
veku, ki ima strašno vizijo. In res se mu je pri-
petilo, lačnemu in izmučenemu človeku, da je
prvič v življenju bdeč sanjal. Natančno se mu je
zdelo, da je še na ladiji, da stoji na zadnjem delu,
pa se mu zavrti in pade v vodo. To je med potjo
že večkrat sanjal in potem je vedno premišljeval,
kako se more počutiti tak ubožec, sam, brez upa-
nja, sredi brezsrčnega, brezmejnega in zlobnega
oceana.

Sedaj je plaval isti sen mimo njegovih ši-
roko odprtih oči. Mesto sodnika Dickinsona, mesto
policista Kelleja, mesto vseh teh ljudi, mesto sod-
ne dvorane, je videl natanko, kako pljuskajo va-
lovi, peneči, široki, mrzli valovi . . . Preteč valové
proti njemu in se jeze in kipe in ga objemajo
. . . Zastonj se trudi, da bi prišel zopet na po-
vršje, da bi klical, da bi se česa oprijel, da ne
utone . . . Nekaj ga vleče k tlom. V ušesih mu
šumi in oko mu zre v strašno, tajinstveno zelen-
kasto globino. To je konec. Hipno pa se sklone
nad njega človeški obraz z modrimi, oledeneli
očmi. Oživi se, upa, čaka rešitve. A oči so motne,
obraz blede. Obraz mrtveca je, ki je že prej utonil.

(Dalie.)

Spominjajte se vdov in sirot pad-
lih vojakov in „Rdečega križa“.

Meblovano stanovanje

s kuhinjo za 3—4 osebe **se išče.**
Cenjene ponudbe pod „DECEM-
BER“ na upravnishvo tega lista.

Kmetska posojilnica ljubljanske okolice

registrovana zadruga z neomejeno zavezo v LJUBLJANI

obrestuje hranilne vloge od 1. januarja 1913 naprej po čistih

brez odbitka rentnega
davka.

4³/₄ 0/0

brez odbitka rentnega
davka.

6 52—40

Rezervni zaklad
nad K 800.000.

Rezervni zaklad
nad K 800.000.

3 zlati nauki za zdravje želodca!

Kdor s „FLORIAN-om“, se krepča,
Zmeraj dober tek ima!

Če želodec godrnja,
Pij „FLORIAN-a“, pa nehá!

Ni otožen, ni bolan,
Ta, ki vživa „FLORIAN“

**Najstarejša
trgovina**

Ferd. Sajovic

v Kranju
(poprej J. C. Pleiweiss)
priporoča

2 52—44

svojo bogato zalogo

sukna, letenskih modnih blagov, cefirov in batistov za ženske bluze in
obleke, pike, kambrikov, levantinov, ševijotov, kamgarnov in lodnov za
pelerine, šifona, bele kotenine in platna za rjuhe, cvilha za žimnice, satena-
stih in pisanih posteljnih odej, kakor tudi vsega drugega **manufakturnega blaga.**
Volneni robci, pletí najnovejših vzorcev in najboljše kakovosti.

Snežne kape, trebušnike, naročnike, rokavice in nogavice za vojake.
Svilnati robci najnovejših vzorcev.

Najbolj varno naložen denar v vsem
političnem kranjskem okraju!

1 26—22

Mestna hranilnica v Kranju

obrestuje hranilne vloge po

**Splošni rezervni zaklad
(lastno premoženje) nad
460.000 kron!**

Hranilnica posoja na zemljišča po 5½% na leto
in na amortizacijo v 45 letih, tako da na primer
dolžnik v teku 45 let popolnoma poplača poso-
jilo 100 kron z obrestmi vred, ako plačuje vsa-
kega pol leta po 3 krone.

Koncem leta 1915. je bilo
stanje hranilnih vlog nad

6 milijonov 120 tisoč kron.

Posojil na zemljišča ter posojil občinam
nad 3 milijone 900 tisoč kron.

4¹/₄ 0/0

brez odbitka rentne-
ga davka, katerega
plačuje hranilnica iz
lastnega. Narasle in
nedvignjene vložne
obresti pripisuje h ka-
pitalu vsakega pol leta
— to je dne 30. junija
in dne 31. decembra
— ne da bi bilo treba
vlagateljem se zgla-
šati radi tega pri hra-
nilnici.

Za varnost hranilnih vlog jamči poleg lastnega
rezervnega zaklada mestna občina Kranj z
vsem svojim premoženjem in z vso svojo dav-
čno močjo. Da so hranilne vloge res varne,
priča zlasti to:

**da vlagajo v to hranilnico tudi so-
dišča denar mladoletnih otrok in
varovancev, ter župnišča cerkveni
denar.**

Ta najstarejši in največji denarni za-
vod na celem Gorenjskem **uraduje**

v Kranju na rotovžu

vsak delavnik od 8. do 12. ure dopoldne in vsak tržni
dan tudi od 2. do 4. ure popoldne.